

Působit do šíře i do hloubky

Církev československá husitská po roce 1989

Období posledních dvaceti let naší církve by vyžadovalo hlubší analýzu a zpracování z hlediska historie, teologie i sociologie. Některé kroky v této analýze již byly učiněny. [1] Jedná se o historii živou, přelévající se do současnosti.

Církev československá husitská [2] je specifickou křesťanskou církví náležející do spektra náboženského života naší republiky i Evropy. Na její zrod nelze nahlížet jako na partikulární místní záležitost, ale v kontextu světového hnutí modernismu, respektive evropského katolického modernismu. [3] Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy se věnuje výzkumu modernismu v mezinárodním kontextu a byly k tomuto tématu vydány již mnohé publikace. [4] V letošním roce si naše církev připomíná 90 let od svého vzniku. K této příležitosti byla vydána kniha s názvem "90 let Církve československé husitské", obsahující část historickou a tématickou. [5] Nacházíme v ní zpracování naší historie starší i novější.

Doba totality přinesla pro naši církev jednak výrazné omezení činností a utlumení rozvinutého náboženského života, na druhé straně vedlo toto nepříznivé období k uvědomění si své vlastní křesťanské tradice a biblických základů víry. Důležitý byl rok 1971 jako doznívání uvolnění roku 1968, kdy na VI. sněmu byla přijata nauková norma, tzv. Základy víry, [6] a doplněn název "husitská". [7] K obojímu přispěl výraznou měrou teolog Zdeněk Trtík, avšak je třeba jmenovat i další teology a učitele církve biblické orientace jako Františka Kováře, Jindřicha Mánka a Otto Rutrleho.

Rok 1989 byl pro naši církev přelomovým rokem. [8] Stejně jako pro jiné církve se otevřely nové možnosti. Přesto pro naši církev byla situace po skončení komunistické éry jiná, než po skočení nacistické totality (po roce 1945). Tehdy měla naše církev svým národním a vlasteneckým zaměřením a angažovaností duchovních a laiků v odboji značnou prestiž v poválečné společnosti. Církev byla tehdy na vzestupu, rostla členská základna, byly zakládány nové náboženské obce. Po roce 1989 byla naopak naše církev poznamenána dlouhodobější stagnací. Neměla takové osobnosti spojené s protikomunistickou aktivitou jako českobratrská církev evangelická nebo římskokatolická církev, i když čestných duchovních a laiků měla dost. Nebyla zvýhodňovaná a represe ze strany totalitního režimu ji postihla také.

Po politicko-společenské změně v roce 1989 se v naší církvi nekonala radikální proměna, nenastoupila nová generace do vedení církve, nevstoupilo se na cestu experimentů a rizika, spíše se církev snažila udržet a rozvinout osvědčené způsoby práce z předcházejícího období. Biskupský sbor tvořili zkušení a církvi oddaní biskupové - dr. Vlastimil Zítek, René Hradský, Milan Semilský, Vratislav Štěpánek a Jaromír Tuček. Po období správcovství církve byli zvoleni do funkce patriarchy bratr Vratislav Štěpánek v roce 1991 a bratr Josef Špak v roce 1994. Biskupové z mladší generace nastoupili po deseti letech od roku 1989 - bratr Michael Moc, dr. Petr Šandera, biskupka Jana Šilerová, Štěpán Klásek, Karel Bican, který ve druhém funkčním období odstoupil, a dr. Jan Hradil pro Slovensko.

Nejzřetelnější reagování na novou dobu bylo na Husitské teologické fakultě v souvislosti s její inkorporací do Karlovy univerzity. Tato otevřená koncepce studia teologie byla vytvářena a uskutečňována děkanem prof. Zdeňkem Kučerou. [9]

Církev československá husitská po roce 1989 rozvinula ekumenické kontakty. Důležitá je dohoda o křtu z roku 1994 podepsaná představiteli římskokatolické církve, církve československé husitské a českobratrské církve evangelické. [10] S českobratrskou církví evangelickou i přes některé rozdílné věroučné přístupy byla uzavřena dohoda o vzájemném uznání služby a o interkomuniu. [11] Byla podepsána v roce 1994 smlouva o spolupráci s partnerskou evangelickou zemskou anhaltskou církví a naše církev se přidružila k Leuenberskému společenství. Je třeba připomenout, že Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy a její teologové jako prof. Zdeněk Kučera nebo prof. Jan Blahoslav Lášek se aktivně účastnili odborného ekumenického dialogu týkajícího se osobnosti Mistra Jana Husa, který vedl k symposiu v Římě v roce 1999. [12]

Naše církev může využívat zvláštní práva [13] včetně výuky náboženství na státních školách. Práce s dětmi a s mládeží byla v naší církvi v době jejího počátku velmi rozvinutá a na katechezi a na výchově se podíleli učitelé a učitelky náboženství. Po roce 1989 se začala uskutečňovat opět výuka náboženství ve škole v omezené míře v

závislosti na místních podmínkách a aktivitě duchovních. Byly vytvořeny a schváleny osnovy pro obecnou a občanskou školu. [14] V současnosti se zpracovávají alternativní osnovy s etickými tématy. Církev má základní školu v Petroupimi, vyšší odbornou školu Husův institut teologických studií a uměleckou školu Harmonie v Praze.

Diakonická činnost naší církve byla velmi rozvinutá, neboť od počátku v ní byl kladen důraz na sociální pomoc a solidaritu. Téměř v každé náboženské obci pracovaly sociální odbory. Církev spravovala sociální ústavy jako například Dětský domov dr. Karla Farského v Jílovém u Prahy. Po roce 1989 jednotliví duchovní nebo pracovníci církve rozvinuli a uskutečnili sociální projekty. Naše církev, konkrétně ing. Ondřej Šik, byla u zrodu Diakonie Broumov, vybudovala Domov u Spasitele ve Frýdlantu, penzion Horizont v Praze, diakonická zařízení Domeček v Trhových Svinech a Nazaret v Borovanech. V Brně - Maloměřicích byl z iniciativy ing. Jitky Bednářové zbudován Dům důstojného stáří a v loňském roce otevřena Vila Martha v Hrušovanech u Brna pro seniory s psychickými poruchami. Naše církev se podílí na duchovní službě v armádě a v současnosti je hlavním vojenským kaplanem Mgr. Jan Kozler. V návaznosti na prvorepublikovou činnost rozvíjí naše církev četné kulturní aktivity. Zejména se jedná o koncertní činnost, ale také výstavy, případně další kulturní a umělecké akce.

Středem a živým jádrem života církve je její bohoslužebný život. Jeho základem je Liturgie podle patriarchy dr. Karla Farského. [15] V nedávné době jsme udělali průzkum, kde všude se naše liturgie slouží. [16] Jednak máme vlastní kostely a sbory, z nichž mnohé jsou kulturními památkami. Dále užíváme propůjčené objekty a prostory, ale liturgie se slouží i v rozmanitých bohoslužebných střediscích, nejen v sídle náboženské obce. Náboženských obcí máme v současnosti 293. Před obdobím totality měla naše církev velké množství bohoslužebných středisek, která byla postupně redukována. Ještě v roce 1950 jich bylo 1300, v současnosti 251. Realitou je úbytek členské základny, která v roce 1950 dosahovala téměř milionu členů, při posledním sčítání obyvatel necelých 100 tisíc. [17] Hledají se příčiny [18] i cesty, jak tomuto trendu čelit. [19] V naší církvi probíhá teologický rozhovor v rámci VIII. sněmu nad tzv. Komentářem k Základům víry, kdy má jít o výklad a aktualizaci nauky vzhledem k současnému obzoru. [20] Je otevřena diskuse o reorganizaci a uspořádání duchovní správy.

V rozhovoru o poslání církve jsou patrné dva názorové proudy. Jeden zdůrazňuje působení církve navenek vzhledem k veřejnosti - konání kulturních vzdělávacích a sociálních aktivit. Druhý naopak vidí řešení v prohloubení duchovního života - položen je důraz na liturgii, svátosti, modlitby, duchovní cvičení. Oba dva názory mají své oprávnění. Cesta k naplňování poslání církve uprostřed soudobé společnosti je možná v souladu a vyváženosti obojího - rozvíjení duchovního života (vita contemplativa) i konkrétní služby lidem (vita activa).

Poznámky:

[1] Srov. Tonzar, D.: Církev československá husitská po roce 1989. V: 90 let Církve československé husitské. Praha 2010, s. 139 - 153.

[2] Sázava, Z.: Církev československá husitská. Jubilejní zamyšlení nad svědectvím CČSH a jeho ohlasem. Rozhledy víry. Praha 2000; Salajka M.: Portrét Církve československé husitské. Praha 2007.

[3] Weiss, O.: Modernismus oder Modernismen. Anmerkungen zur heutigen Modernismuskussion. V: Živý odkaz modernismu. Brno 2003, s. 11-26.

[4] Kučera, Z.; Lášek, J., B.: Modernismus. Historie nebo výzva? Studie ke genezi českého katolického modernismu. Brno 2002; Kučera, Z.: Hoře a milost. Ke kořenům teologie církve radikálního modernismu. Brno 2002; Kučera, Z.; Kořalka, J.; Lášek J., B.: Živý odkaz modernismu. Brno 2003.

[5] 90 let Církve československé husitské. ed. Kučera, Z., a Butta, T., Praha 2010. [6] Základy víry československé církve. Ústřední rada ČCS Praha 1958, předmluvu napsal dr. F. Kovář; Základy víry církve československé. Praha 1975.

[7] Doplnění názvu církve charakteristikou "husitská". V: Usnesení VI. Řádného sněmu Církve československé husitské. Praha 1983, s. 58-62.

[8] Butta, T.: Rok 1989 v životě Církve československé husitské, Český zápas 2009, č. 46.

[9] Kučera, Z.: Husitské bohosloví., HTF UK Praha 1995, s. 5-29.

[10] Dohoda o křtu. Vydal sekretariát České biskupské konference. Praha 1994.

[11] Dojednání mezi Církví československou husitskou a Českobratrskou církví evangelickou přijaté na setkání Synodní rady Českobratrské církve evangelické a představitelů Ústřední rady Církve československé husitské dne 3. 12. 1991.

[12] Jan Hus mezi epochami, národy a konfesemi. Sborník. K vydání připravil J. B. Lášek. Praha 1995; Husitský Tábor, Supplementum 1, Tábor 2001.

[13] Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich postavení. Centrum pro studie demokracie a kultury. Brno 2006, s. 137.

[14] Osnovy pro obecnou a občanskou školu. V: Katechetický sborník. Praha 2007, s. 56-70.

- [15] Bohoslužebná kniha Církve československé husitské. Liturgie podle patriarchy Karla Farského. Vyd. Ústřední rada CČSH, Praha 2004.
- [16] Butta, T.: Údaje o konání bohoslužeb podle průzkumu, ČZ 2008, č. 36.
- [17] Brotánková, H.: Religiozita v ČR v církevních statistikách. Teologické texty 2004, č. 5, s. 197.
- [18] Mádr, D.: Proč Církev československá husitská ztrácí věřící? Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Fakulta sociálních studií. Brno 2009.
- [19] Vogel, J.: Církev v sekularizované společnosti. Brno 2005, s. 207- 211.
- [20] Kučera, Z.: První část komentářů k Základům víry. Teologická revue 1999, č. 2, s. 23- 38; Komentář k Základům víry Církve československé husitské. Sborník pracovních textů. (Naukový výbor - věroučná sekce VIII. Sněmu CČSH) Praha 2004; Stručný komentář k Základům víry CČSH a některým jejím formulacím. Návrh věroučné předlohy pro naukový výbor a k celocírkevní diskusi v rámci VIII. sněmu CČSH připravil ThDr. Petr Šandera. Praha 2006.

Tomáš Butta